

Valtakunnallinen päiväperhosseuranta 2009

Kimmo Saarinen

JUHA JANTUNEN

Perhoskesän 2009 harvoja tähtihetkiä oli ohdakeperhosten (*Vanessa cardui*) huikea vaellus. Lajia ilmoitettiin läpi koko maan 384 ruudusta, joista lähes joka kolmannelta (118) ensimmäistä kertaa. Ohdakeperhonen on nyt päiväperhosvaeltajien ykkönen kaikkiaan 828 havaintoruudullaan.

Kirjoittajan osoite — Author's address:

Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituutti,
Lääkäritie 15, FI-55330 Tiuruniemi.
Sähköposti: all.env@inst.inet.fi

Ohdakeperhoset pelastivat vaisun päiväperhoskesän

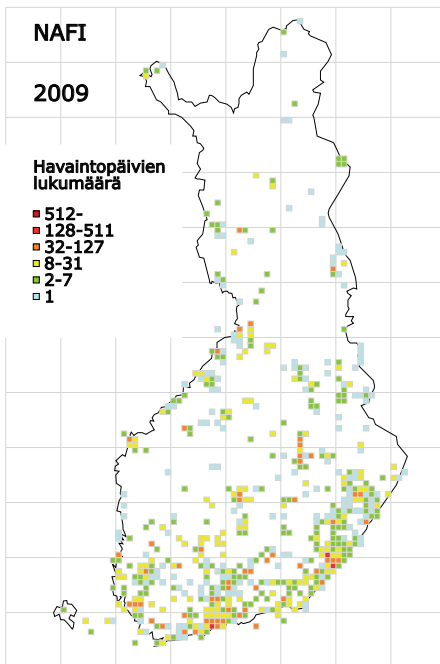
Lähtökohdat kaudelle 2009 eivät olleet kaksiset, sillä takana oli sateiden vesittä-mä heikoin päiväperhoskesä kymmeneen vuoteen (esim. Saarinen 2009). Vaikka huhtikuu oli laajalti tavanomaista lämpimämpi ja jo toukokuun lopulla helleraja rikkoutui Etelä-Lappia myöten, kesäkuun alussa oli vuodenaikaan nähden harvinaisen kylmää.

Perhoskesä pääsi kunnolla vauhtiin vasta juhannuksen jälkeen. Lämpimin jakso sattui heti kesä–heinäkuun vaihteeseen, mutta 30 asteen raja jäi saavuttamatta jo toisena kesänä peräjälkeen. Kaikkiaan kesän (kesäkuu–elokuu) keskilämpötila oli suuressa osassa maata hieman tavanomaista korkeampi, vaikkakin auringonpaistetuntien määrä oli lähellä keskiarvoa ja hellepäiviä kertyi tavallista runsaammin vain Lapissa. Vesisateet eivät kuitenkaan haitanneet perhosretkeläisiä edellisesän tavoin, sillä kesä oli tavanomaista vähäsaateisempi suurimmassa osassa maata.

Seurannan tunnusluvut palautuivat kesän 2008 notkahduksen jälkeen lähelle edellisen kymmenvuotiskauden keskitasoa (taulukko 1). Vaikka perhosia kirjattiin kahden heikomman vuoden perään reilusti yli 200000 ja havaintopäiviin suhteutettuna yli neljänneksen edellisesää enemmän, lopputulos jäi niukasti 2000-luvun keskitasosta. Heikkojen lähtökohtien ja kylmähkön alkukesän vahinkoja korjasivat olennaisesti vain muutamat loppukesän täpläperhoset: mm. nokkosperhonen (*Nymphalis urticae*) ampaisi 15 vuoden tauon jälkeen ykköseksi, neitoperhosen (*Nymphalis io*) kanta kolminkertaistui edellisesästä ja metsänokiperhosia (*Ere-*

bia ligea) on ilmoitettu yhtä paljon vain vuonna 1999. Kesän kiistaton ykkönen oli kuitenkin ohdakeperhonen (*Vanessa cardui*), jonka kaikkien aikojen vahvimmat vaellukset ulottuivat yli koko maan. Kun se edellisesänä jäi vaatimattomalla 27 yksilöllä 76. sijalle, nyt laji kipusi peräti kolmanneksi yli 19000 yksilön voimin. Ohdakeperhosten määrä saa oikeat mittasuhteet kun muistaa, että edellisen 18 vuoden kokonaisyksilömäärä on suurin piirtein yhtä suuri. Seurannan runsauslistalla laji harppasi peräti yhdeksän pykälää ylöspäin.

Vuonna 2009 havaintoja kertyi kattavasti Etelä- ja Keski-Suomesta Kainuuseen ja Oulun seudulle asti (kuva 1). Perinteiset Uusimaa, Etelä-Savo ja Pohjois-Karjala sekä nyt myös ilahduttavasti Kainuu olivat hyvin edustettuina. Sen sijaan tavallista suurempia aukkoja oli karulla Suomenselällä ja Ahvenanmaalla, josta monet yleisetkin lajit jäivät ilmoittamatta. Pohjoisessa varsinkin Länsi-Lappi olisi jäänyt tyystin havainnoita ilman Kilpisjärven alueen neljää ruutua. Kaikkiaan Lapin neljästä maakunnasta ja Koillismaalta kertyi 32 havaintoruutua, mikä on hieman paremmin kuin edellisenä kesänä. Uusia seurantaruujuja kertyi yhteensä 50,

Kuva 1. | Figure 1. Yhtenäiskoordinaattiruudut (10×10 km), joista seurantaan ilmoitettiin tietoja vuonna 2009.

joista noin viidennes Lapista. Savukosken ja Sodankylän rajaseudulle sijoittuva yhtenäiskoordinaatiston ruutu 753:355 kantaa tällä hetkellä kyseenalaista kunniaa: 19 seurantavuoden jälkeen sen ympäriltä löytyy edelleen lähes 5000 neliökilometrin alue, jonka noin 70 kymppiruudusta ei ole yhtään päiväperhoshavaintoa. Puheet Euroopan viimeisistä tutkimattomista erämaista eivät ole turhaa puhetta!

Edellisistä vuosista poiketen havainnoitsijoiden listalle ei ole enää kirjattu erikseen havaintokuntia. Tähän on kaksi syytä, toinen liittyy tietojen kokoamisen uusiin muotoihin ja toinen suomalaisen kuntakartan käynnissä olevaan murrokseen. Mainittakoon kuitenkin, että vuonna 2009 päiväperhostietoja kertyi noin 240 kunnan alueelta ja vastaajista kuntalistan ykköseksi kiilasi Pekka Malinen 44 kunnan alueelle sijoittuvilla päiväperhostiedoillaan.

TAULUKKO 1. Valtakunnallisen päiväperhoseurannan havainnointiaktiivisuus ja päiväperhosemäärät vuonna 2009 verrattuna edelliseen kymmenvuotiskauteen 1999–2008.

| **TABLE 1.** The observation data of NAFI.

National Butterfly Recording Scheme in Finland (NAFI): summary for 2009

Data for the NAFI is based on voluntary recording all over the country. In 2009, the observation activity returned to the average level (Table 1) and records from 189 lepidopterists covered 103 species and 243 000 specimens (Table 2) from 593 quadrats of the Finnish uniform 27°E grid (Fig. 1). The butterfly season was characterized by an outstanding migration of *Vanessa cardui*; more than 19 000 individuals were reported across the whole country, whereas only 27 individuals were reported in the previous season. Otherwise the season could have been even the worst one during the scheme, but due to a few abundant nymphalid species (e.g. *Nymphalis urticae*, *Nymphalis io*, *Erebia ligea*) the total butterfly abundance (individuals per observation days) reached almost the average level (1999–2008). However, most species were observed in small numbers likewise in the summer 2008. For example, 15 species had the lowest annual number of individuals and 23 the lowest number of quadrats reported when compared to the last decade. *Boloria frigga* and *Maniola jurtina* even had a minimum number of individuals during the whole scheme. Two new provincial records were reported, *Parnassius mnemosyne* (*St*) and *Nymphalis c-album* (*Lkor*); the latter is probably the first observation ever in the province. Since the previous season 2008 records for NAFI could have been entered online. In 2009, this option was used by 44 lepidopterists providing data on 44 000 individuals covering 71 species and 224 quadrats. The online recording should be preferred whenever possible in order to facilitate the publication process in the future. More results and distribution maps of the Finnish butterflies can be found at the official website of the scheme www.luomus.fi/nafi.

National Butterfly Recording Scheme in Finland (NAFI): summary for 2009

Data for the NAFI is based on voluntary recording all over the country. In 2009, the observation activity returned to the average level (Table 1) and records from 189 lepidopterists covered 103 species and 243 000 specimens (Table 2) from 593 quadrats of the Finnish uniform 27°E grid (Fig. 1). The butterfly season was characterized by an outstanding migration of *Vanessa cardui*; more than 19 000 individuals were reported across the whole country, whereas only 27 individuals were reported in the previous season. Otherwise the season could have been even the worst one during the scheme, but due to a few abundant nymphalid species (e.g. *Nymphalis urticae*, *Nymphalis io*, *Erebia ligea*) the total butterfly abundance (individuals per observation days) reached almost the average level (1999–2008). However, most species were observed in small numbers likewise in the summer 2008. For example, 15 species had the lowest annual number of individuals and 23 the lowest number of quadrats reported when compared to the last decade. *Boloria frigga* and *Maniola jurtina* even had a minimum number of individuals during the whole scheme. Two new provincial records were reported, *Parnassius mnemosyne* (*St*) and *Nymphalis c-album* (*Lkor*); the latter is probably the first observation ever in the province. Since the previous season 2008 records for NAFI could have been entered online. In 2009, this option was used by 44 lepidopterists providing data on 44 000 individuals covering 71 species and 224 quadrats. The online recording should be preferred whenever possible in order to facilitate the publication process in the future. More results and distribution maps of the Finnish butterflies can be found at the official website of the scheme www.luomus.fi/nafi.

	2009	ka (mean)	suurin (max)	pienin (min)	yhteensä (total)
Henkilöt (participants)	189	204	232 (03)	189 (07)	636
10×10 km ruudut (quadrats)	593	535	589 (08)	455 (02)	1 982
Havaintopäivät (obs.days)	7 081	6 507	7 229 (02)	5 480 (08)	110 942
Lajit (species)	103	103	106 (05)	98 (08)	113
Yksilöt (individuals)	243 813	233 284	302 476 (02)	148 149 (08)	3 661 258
Päivää/ruutu (days/quadrat)	12	12	16 (02)	9 (08)	
Lajia/ruutu (species/quadrat)	13	17	20 (02)	12 (08)	
Yksilöä/päivä (individuals/day)	34	36	43 (06)	27 (08)	

Mahdollisuus tallentaa havainnot suoraan Luonnontieteellisen keskusmuseon Hatikka-järjestelmän kautta lisäsi seurannan kokonaisyksilömäärää noin 18 %, mikä oli hieman enemmän kuin koekäytössä edellisenä vuotena. Toivottavasti seurannan verkkosivujen kehitys lisää jatkossa kiinnostusta suoraan tallennukseen, sillä se nopeuttaa mm. aineistojen käsittelyä ja tulosten julkistamista. Kesällä 2009 Hatikan päiväperhostiedot kattoivat 224 ruutua, joista huomattava osa (58 %) täydensi seurantaan muilla tavoin lähetettyjä tietoja. Havaintoruutujen määrä olikin seurantahistorian suurin heti edellisesän jatkoksi.

Kesältä 2009 tietoja lähetettiin 103 päiväperhoslajista (taulukko 2). Maan eteläosista jäivät ilmoittamatta Ahvenanmaalle painottuva täpläverkkoperhonen (*Melitaea cinxia*) ja jo kolmatta vuotta kateissa ollut etelänhopeatäplä (*Argynnis laodice*). Lapin lajeista jäi kirjaamatta ainoastaan kääpiöhopeatäplä (*Boloria improba*), jonka tuoreimmat seurantatiedot ovat kymmenen vuoden takaa (1999). Edellisenä kesänä seurantaan ei ilmoitettu yhtään uutta maakuntahavaintoa ja nytkin listalle kertyi vain kaksi nimeä: pikkuapollo (*Parnassius mnemosyne*) mainittiin Satakunnasta (*St* Eurajoki) ja liuskaperhonen (*Nymphalis c-album*) ilmeisesti kaikkien

aikojen ensimmäisenä Sompion Lapista (*Lkor* Sodankylä).

Liuskaperhosia myös laskettiin ohdakeperhosten ohella enemmän kuin kertaa-kaan aikaisemmin seurannan historiassa. Pikkusiniivien (*Cupido minimus*) yksilömäärä oli puolestaan suurimmillaan kymmenen vuoteen. Havaintoruutujen määrissään kesä oli ennätyksellisen hyvä ohdakeperhoselle ja vahvasti nousseelle nokkosperhoselle. Perhoskesän myönteiset uutiset olivatkin suurin piirtein siinä, sillä muiden lajien osalta tulokset olivat enemmän tai vähemmän murheelliset. Kymmenen vuoteen pienin yksilömäärä kirjattiin 15 lajille ja havaintoruutujen minimikin 23 lajille – tutunoloisia lukuja heikolta edellisestä. Molemmilta listoilta löytyivät mm. piippopaksupää (*Ochlodes sylvanus*), juolukkasiniisi (*Plebeius optilete*), haapaperhonen (*Limenitis populi*) ja tummapapurikko (*Pararge maera*). Rahkahopeatäplän (*Boloria frigga*) ja tummahäränsilmän (*Maniola jurtina*) yksilömäärät olivat jopa koko seurantahistorian pienimpiä. Havaintopäiviin suhteutettu runsaus oli vain joka viidennellä lajilla edeltävän kymmenvuotiskauden keskitasoa.

Seuraavassa on lajiryhmittäin kesän mielenkiintoisimpia havaintoja. Yksilömäärien, havaintopäiviin suhteutettujen runsauksien ja levinneisyyttä kuvaavien

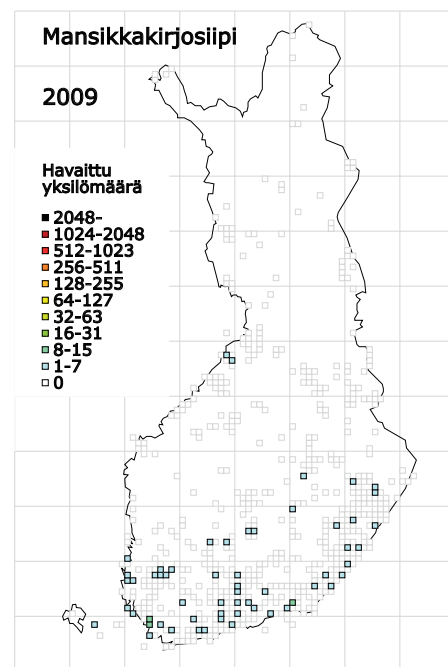
frekvenssien (lajin havaintoruutujen osuus kaikista ruuduista) vertailupohjana on käytetty pääasiassa edellistä kymmenvuotiskautta (1999–2008).

PAKSUPÄIDEN havaintoruutumäärät jäivät läpeensä keskivertovuoden tasosta. Piippopaksupään 162 ruutua oli pienin kymmeneen vuoteen ja tummakirjosiiven (*Pyrgus alveus*) seitsemän ruutua oli koko seuranta-ajan pohjanoteeraus. Jo edellisenä kesänä alavireessä olleet lajit olivat yksilömääriltäänkin vähissä, mutta eivät sentään yhtä heikoilla kuin koleaan alkukesään hyytynyt mansikkakirjosiipi (kuva 2). Myös runsaudeltaan ryhmän lajit jäivät keskivertovuoden alle lukuun ottamatta suokirjosiipeä (*Pyrgus centaureae*) ja lauhahiipijää (*Thymelicus lineola*), joka ainoana runsastui edellisestä kesästä. Mustatäplähiipijän (*Carterocephalus silvicola*) kolmatta vuotta jatkunut yksilömäärän nousu toi mukanaan viidennen seurantarudun Ahvenanmaalta (*Al* Föglö).

RITARIPERHOSET olivat vähissä. Ensimmäistä kertaa Satakunnasta seurantaan kirjattu pikkuapollo sentään runsastui edellisestä kesästä, mutta yksilömäärät, havaintopäiviin suhteutetut runsaudet sekä havaintoruutujen määrät jäivät pikkuapollon ohella niin apollolla (*Parnas-*

JUHA JANTUNEN

Kuva 2. Figure 2. Mansikkakirjosiipiä (*Pyrgus malvae*) on ilmoitettu seurantaan kulunutta kesää nuukemmin vain vuonna 1999. Laji mainittiin 58 ruudusta, joista kaksi *Om* Pattijoen havaintoruutua kuuluvat pohjoisimpiin löytöihin.

Sitruunaperhonen (*Gonepteryx rhamni*) oli reilusta 14 000 yksilöstä huolimatta vasta seitsemänneksi runsain päiväperhonen. Seurannassa se on sijoittunut yhtä heikosti vain vuonna 2001.

Lauhahiipijä (*Thymelicus lineola*) oli iloinen poikkeus muuten varsin vähälukuisten paksupäiden joukossa. Laji myös sinnitteli pohjoisimmilla elinalueillaan, sillä kaksi yksilöä ilmoitettiin jälleen Obb Keminaamalla.

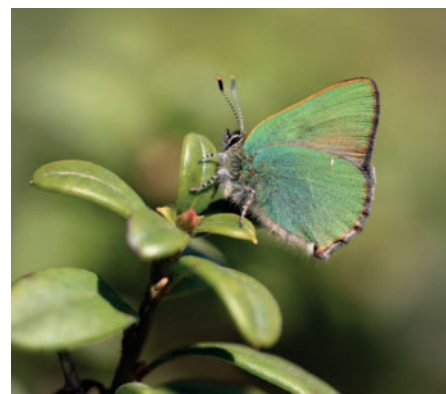
sius apollo) kuin ritariperhosellakin (*Papilio machaon*) keskimääräistä pienemmiksi. Varsinkin apollon tiedot olivat heikoimmillaan vuosikymmenen.

KAALIPERHOSTEN heikko edellisessä sai jatkoa, vaikka mm. sitruunaperhonen (*Gonepteryx rhamni*) ja virnaperhonen (*Leptidea sinapis*) hieman runsastuivatkin. Havaintoruutujen määrät jäivät kuitenkin jokaisella lajilla ja runsaudet lapinkeltaperhosta (*Colias hecla*) lukuun ottamatta kaikilla muilla edeltävän kymmenen vuoden tasosta. Lantuperhoselle (*Pieris napi*) ja suokeltaperhoselle (*Colias palaeno*) kirjattiin pienimmät havaintoruutumäärät vuosikymmenen. Vuoden 2004 suurvaelluksen jälkeen pihlajaperhonen (*Aporia crataegi*) on menettänyt pikku hiljaa valtauksiaan ja lajia ilmoitettiin nyt perinteisten Kaakkois- ja Itä-Suomen alueiden lisäksi enää kahdesta Pohjanmaan ruudusta (*Om Alavieska*, *Oba Kiiminki*) (ks. myös Välimäki 2009). Kaaliperhosia (*Pieris brassicae*) lensi toukuun lopulla Virossa enemmän kuin ohdakeperhosia, mutta vaellukset eivät ulottuneet yhtä vahvana Suomenlahden yli. Kaaliperhonen oli toki edelleen ryhmänsä runsain vaeltaja ja yksilöitä ilmoitettiin aina Kainuuta (*Ok Kuhmo*) ja *Oba Oulun* seutua myöten. Naurisperhosta (*Pieris rapae*) havaittiin suurin piirtein samoilta alueilta hieman vähemmän, mutta kuitenkin lähes nelinkertainen määrä edellisessään verrattuna. Vaaleakeltaperhosia (*Colias hyale*) ilmoitettiin kaksi yksilöä maan kaakkoiskulmalta (*Sa Savonlinna*, *Ka Virolahti*). Sinappiperhonen (*Pieris daphnice*) puolestaan teki paluun vuoden tauon jälkeen, kun *Kb Rääkkylästä* laskettiin kaikkiaan kuusi yksilöä 20.5.–30.5. välisenä aikana.

Taulukko 2. Seurannan lajitiedot vuoden 2009 runsausjärjestyksessä. Yksilömäärien, runsauden ja frekvenssin vertailussa on käytetty edellistä kymmenvuotiskautta (1999–2008), havaintoruutujen osalta koko seuranta-aineistoa (1991–2008). | **Table 2.** Butterfly species in the order of abundance in 2009. Other columns as follows: 2) the mean number of individuals (years 1999–2008), 3) the number of individuals per observation day in 2009 and 4) compared to the average (%), 5) the proportion of positive quadrats in 2009 and 6) compared to the average (%), 7) the number of positive quadrats in 2009 and 8) on average (1991–2008).

	Yksilömäärä		Runsaus		Frekvenssi		Ruutuja		
	2009	ka	2009	ero%	2009	ero%	2009	ka	
1.	Nokkosperhonen (<i>N. urticae</i>)	27004	13584	3.81	83	58.5	2	347	306
2.	Tesmaperhonen (<i>A. hyperantus</i>)	24461	32208	3.45	-30	44.5	-17	264	284
3.	Ohdakeperhonen (<i>V. cardui</i>)	19041	1142	2.69	1450	64.8	170	384	127
4.	Metsänokiperhonen (<i>E. ligea</i>)	18648	8108	2.63	111	41.8	22	248	182
5.	Neitoperhonen (<i>N. io</i>)	17941	15349	2.53	8	40.0	-5	237	224
6.	Lauhahiipijä (<i>T. lineola</i>)	16756	10957	2.37	38	39.3	-11	233	235
7.	Sitruunaperhonen (<i>G. rhamni</i>)	14077	14702	1.99	-12	49.4	-11	293	297
8.	Lantuperhonen (<i>P. napi</i>)	13714	24786	1.94	-48	51.6	-22	306	354
9.	Kangasperhonen (<i>C. rubi</i>)	10919	13350	1.54	-25	41.1	-14	244	255
10.	Amiraali (<i>V. atalanta</i>)	8270	3663	1.17	115	37.3	8	221	184
11.	Angervohopeatäplä (<i>B. ino</i>)	8056	6589	1.14	12	37.3	-12	221	225
12.	Niittyhopeatäplä (<i>B. selene</i>)	6480	5970	0.92	-2	34.2	-23	203	235
13.	Liuskaperhonen (<i>N. c-album</i>)	5575	3786	0.79	36	38.1	-8	226	219
14.	Loistokultasiipi (<i>L. virgaureae</i>)	5478	6921	0.77	-26	37.9	-18	225	246
15.	Kangassinisiipi (<i>P. argus</i>)	4639	6659	0.66	-37	26.8	-18	159	174
16.	Ketohopeatäplä (<i>A. adippe</i>)	2816	2006	0.40	31	26.3	-7	156	149
17.	Pursuhopeatäplä (<i>B. euphrosyne</i>)	2330	3504	0.33	-38	29.3	-24	174	207
18.	Suruvaippa (<i>N. antiopa</i>)	2287	3055	0.32	-30	32.5	-28	193	240
19.	Tummapapurikko (<i>P. maera</i>)	2069	3370	0.29	-43	24.6	-31	146	188
20.	Piippopaksupää (<i>O. sylvanus</i>)	1968	5314	0.28	-66	27.3	-39	162	238
21.	Idänniittyperhonen (<i>C. glycerion</i>)	1942	2226	0.27	-19	14.2	-9	84	83
22.	Virnaperhonen (<i>L. sinapis</i>)	1892	2176	0.27	-18	26.3	-24	156	184
23.	Ketosinisiipi (<i>P. idas</i>)	1839	2799	0.26	-40	20.6	-23	122	141
24.	Orvokkihopeatäplä (<i>A. aglaja</i>)	1713	2328	0.24	-32	27.3	-26	162	196
25.	Hopeasinisiipi (<i>P. amandus</i>)	1708	3533	0.24	-55	25.6	-31	152	198
26.	Pihlajaperhonen (<i>A. crataegi</i>)	1703	3283	0.24	-52	19.7	-35	117	163
27.	Niittysinisiipi (<i>P. semiargus</i>)	1522	2021	0.21	-30	23.4	-25	139	167
28.	Paatsamasinisiipi (<i>C. argiolus</i>)	1491	1331	0.21	1	28.7	-8	170	167
29.	Mustatäplähiipijä (<i>C. silvicola</i>)	1393	1333	0.20	-3	23.3	-16	138	148
30.	Auroraperhonen (<i>A. cardamines</i>)	1368	1962	0.19	-36	27.8	-28	165	205
31.	Juolukkasinisiipi (<i>P. optilete</i>)	1207	2268	0.17	-51	19.7	-38	117	170
32.	Hohtosinisiipi (<i>P. icarus</i>)	1132	1704	0.16	-38	18.0	-37	107	151
33.	Pikkukultasiipi (<i>L. phlaeas</i>)	1125	1535	0.16	-33	23.8	-15	141	148
34.	Keisarinviitta (<i>A. paphia</i>)	841	542	0.12	42	13.3	18	79	60
35.	Suokeltaperhonen (<i>C. palaeno</i>)	705	1309	0.10	-50	17.4	-36	103	142
36.	Ratamoverkkoperhonen (<i>M. athalia</i>)	632	1383	0.09	-58	16.5	-37	98	139
37.	Karttaperhonen (<i>A. levana</i>)	625	363	0.09	55	6.6	24	39	28
38.	Metsäpaperikko (<i>P. petropolitana</i>)	591	1303	0.08	-58	15.5	-40	92	137
39.	Harjusinisiipi (<i>S. vicrama</i>)	588	322	0.08	59	0.2	-20	1	1
40.	Keltaniittyperhonen (<i>C. pamphilus</i>)	559	953	0.08	-46	9.9	-38	59	85
41.	Rämehopeatäplä (<i>B. eunomia</i>)	536	955	0.08	-49	5.4	-57	32	66
42.	Kaaliperhonen (<i>P. brassicae</i>)	532	1178	0.08	-58	16.2	-34	96	130
43.	Naurisperhonen (<i>P. rapae</i>)	452	1528	0.06	-72	13.2	-37	78	110
44.	Ruskoisinisiipi (<i>P. eumedon</i>)	436	728	0.06	-46	8.9	-29	53	67
45.	Pikkuapollo (<i>P. mnemosyne</i>)	417	465	0.06	-15	0.7	-44	4	6
46.	Ketokultasiipi (<i>L. hippothoe</i>)	405	466	0.06	-20	11.3	-23	67	78
47.	Saraikkoniittyperhonen (<i>C. tullia</i>)	311	423	0.04	-32	5.1	-47	30	51
48.	Lehtosinisiipi (<i>P. artaxerxes</i>)	309	509	0.04	-44	9.8	-29	58	73
49.	Suohopeatäplä (<i>B. aquilonaris</i>)	306	514	0.04	-45	8.4	-23	50	58
50.	Kirjoverkkoperhonen (<i>E. maturna</i>)	252	630	0.04	-63	6.2	-43	37	58
51.	Pikkusinisiipi (<i>C. minimus</i>)	215	48	0.03	326	0.7	16	4	3
52.	Täpläpaperikko (<i>P. aegeria</i>)	212	527	0.03	-62	7.8	-47	46	76
53.	Ritariperhonen (<i>P. machaon</i>)	195	299	0.03	-40	15.2	-35	90	122
54.	Lapinnokiperhonen (<i>E. pandrose</i>)	194	293	0.03	-38	1.0	-1	6	5
55.	Mansikkakirjosiipi (<i>P. malvae</i>)	167	433	0.02	-64	9.8	-38	58	83
56.	Suonokiperhonen (<i>E. embla</i>)	117	115	0.02	-7	1.9	-50	11	20
57.	Huhtasinisiipi (<i>P. nicias</i>)	114	62	0.02	68	1.2	-26	7	9
58.	Muurainhopeatäplä (<i>B. freija</i>)	113	195	0.02	-46	2.9	-34	17	23
59.	Keltaverkkoperhonen (<i>E. aurinia</i>)	112	162	0.02	-36	0.5	-38	3	4
60.	Helmihopeatäplä (<i>I. lathonia</i>)	100	136	0.01	-30	1.9	-33	11	15
61.	Haapaperhonen (<i>L. populi</i>)	96	570	0.01	-84	6.1	-69	36	104
62.	Kalliosinisiipi (<i>S. orion</i>)	91	77	0.01	4	1.0	20	6	5
63.	Rinnehopeatäplä (<i>A. niobe</i>)	80	212	0.01	-65	4.7	-13	28	28
64.	Häiveperhonen (<i>A. iris</i>)	72	127	0.01	-48	2.7	-7	16	16
65.	Purohopeatäplä (<i>B. thore</i>)	69	73	0.01	-14	0.2	-73	1	3
66.	Hietahainäperhonen (<i>H. semele</i>)	67	318	0.01	-80	1.3	-59	8	18
67.	Rahkahopeatäplä (<i>B. frigga</i>)	66	200	0.01	-70	2.4	-30	14	18
68.	Ruostenopsasiipi (<i>T. betulae</i>)	59	78	0.01	-28	4.4	0	26	23
69.	Paljakkakylmänperhonen (<i>O. bore</i>)	57	39	0.01	29	0.2	-68	1	3
70.	Virnasinisiipi (<i>G. alexis</i>)	56	58	0.01	-12	2.0	0	12	11

	Yksilömäärä		Runsaus		Frekvenssi		Ruutuja	
	2009	ka	2009	ero%	2009	ero%	2009	ka
71. Tuominopsasiipi (<i>S. pruni</i>)	54	103	0.01	-50	4.2	-20	25	28
72. Tamminopsasiipi (<i>F. quercus</i>)	50	64	0.01	-30	2.0	5	12	10
73. Tundrahopeatäplä (<i>B. chariclea</i>)	42	109	0.01	-64	0.5	-12	3	3
74. Suokirjosiipi (<i>P. centaureae</i>)	40	38	0.01	-1	1.0	-39	6	9
75. Sarakylmänperhonen (<i>O. norna</i>)	37	58	0.01	-44	0.7	53	4	2
76. Jalavanopsasiipi (<i>S. w-album</i>)	37	37	0.01	-9	0.8	14	5	4
77. Lapinkeltaperhonen (<i>C. hecla</i>)	30	24	0.00	18	0.2	-64	1	2
78. Keltatäplähiipijä (<i>C. palaemon</i>)	24	73	0.00	-69	1.5	-69	9	25
79. Tunturihopeatäplä (<i>B. napaea</i>)	21	75	0.00	-73	0.2	-34	1	1
80. Kirjopapurikko (<i>P. achine</i>)	15	28	0.00	-52	0.5	-39	3	4
81. Apollo (<i>P. apollo</i>)	14	103	0.00	-88	0.7	-51	4	7
82. Tummakirjosiipi (<i>P. alveus</i>)	14	56	0.00	-77	1.2	-67	7	19
83. Lehtohopeatäplä (<i>B. titania</i>)	14	8	0.00	59	0.3	-2	2	2
84. Pohjanhopeatäplä (<i>B. polaris</i>)	12	15	0.00	-21	0.2	-32	1	1
85. Muurahaissinisiipi (<i>G. arion</i>)	11	14	0.00	-31	0.2	-62	1	2
86. Luhtakultasiipi (<i>L. helle</i>)	9	43	0.00	-81	0.3	-38	2	3
87. Tummaverkkoperhonen (<i>M. diamina</i>)	8	89	0.00	-92	0.2	-70	1	3
88. Tummähäränsilmä (<i>M. jurtina</i>)	7	85	0.00	-92	0.7	-69	4	11
89. Ruijannokiperhonen (<i>E. polaris</i>)	7	47	0.00	-86	0.3	-47	2	3
90. Tunturikeltaperhonen (<i>C. tyche</i>)	7	26	0.00	-75	0.2	-35	1	1
91. Isonokkoperhonen (<i>N. xanthomelas</i>)	7	2	0.00	302	0.2	-35	1	1
92. Sinappiperhonen (<i>P. daplidice</i>)	6	270	0.00	-98	0.2	-95	1	18
93. Täpläpaksupää (<i>H. comma</i>)	6	19	0.00	-70	0.2	-81	1	4
94. Lapinverkkoperhonen (<i>E. iduna</i>)	4	160	0.00	-98	0.2	-50	1	2
95. Tundrasinisiipi (<i>P. glandon</i>)	4	43	0.00	-91	0.2	26	1	1
96. Kairanokiperhonen (<i>E. disa</i>)	4	8	0.00	-54	0.2	-43	1	2
97. Rämekylmänperhonen (<i>O. jutta</i>)	3	426	0.00	-99	0.2	-97	1	29
98. Isokultasiipi (<i>L. dispar</i>)	3	10	0.00	-72	0.3	-46	2	3
99. Pikkuhäiveperhonen (<i>A. ilia</i>)	3	7	0.00	-63	0.3	-41	2	3
100. Tunturikirjosiipi (<i>P. andromedae</i>)	2	12	0.00	-85	0.2	-35	1	1
101. Vaaleakeltaperhonen (<i>C. hyale</i>)	2	7	0.00	-74	0.3	-43	2	3
102. Kirsikkaperhonen (<i>N. polychloros</i>)	2	<1	0.00	377	0.3	321	2	<1
103. Kannussinisiipi (<i>C. argiades</i>)	1	59	0.00	-98	0.2	-89	1	8
104. Kääpiöhopeatäplä (<i>B. improba</i>)	0	25	0.00	-	0.0	-	0	<1
105. Etelänhopeatäplä (<i>A. laodice</i>)	0	18	0.00	-	0.0	-	0	6
106. Täpläverkkoperhonen (<i>M. cinxia</i>)	0	15	0.00	-	0.0	-	0	4
107. Täplänokkoperhonen (<i>N. vaualbum</i>)	0	<1	0.00	-	0.0	-	0	<1
108. Kuusamaperhonen (<i>L. camilla</i>)	0	<1	0.00	-	0.0	-	0	<1
109. Tummavirnaperhonen (<i>L. reali</i>)	0	<1	0.00	-	0.0	-	0	<1
110. Purjeperhonen (<i>I. podalirius</i>)	0	<1	0.00	-	0.0	-	0	<1
111. Etelänkeltaperhonen (<i>C. crocea</i>)	0	<1	0.00	-	0.0	-	0	<1
112. Idänhäränsilmä (<i>M. lycaon</i>)	0	<1	0.00	-	0.0	-	0	<1
113. Vuorisinappiperhonen (<i>P. callidice</i>)	0	<1	0.00	-	0.0	-	0	<1

JUHA JANTUNEN

Kangasperhonen (*Callophrys rubi*) vankisti runsaslukuisimman nopsasiiven titteliä kipuamalla jo 200000 yksilön rajapyykkille. Joukkoon on aiemmin ehtinyt vain neljä päiväperhosta tesmaperhosen johdolla.

NOPSA- JA KULTASIIVILLÄKIN ruutufrekvenssit ja varsinkin runsaudet olivat pääosin keskimääräistä pienempiä, mutta yksikään ei kolkutellut kuluneen kymmenen vuoden jakson pohjalukemia. Ruostenopsasiipeä (*Thecla betulae*), tamminopsasiipeä (*Favonius quercus*) ja jalavanopsasiipeä (*Satyrrium w-album*) sen sijaan ilmoitettiin jopa keskimääräistä useammasta havaintoruudusta. Tuominopsasiipi (*Satyrrium pruni*), loistokultasiipi (*Lycaena virgaureae*) ja ketokultasiipi (*Lycaena hippothoe*) puolestaan runsastuivat edellisestä kesästä. Luhtakultasiipi (*Lycaena helle*) ilmoitettiin vain kahdesta ruudusta perinteisiltä paikoilta Koillismaalta (*Ks Kuusamo*) ja isokultasiipi (*Lycaena dispar*) niin ikään kahdesta Etelä-Savon ruudusta (*Sa Imatra, Sa Lappeenranta*).

SINISIIVILLE kesä oli seurantahistorian heikoimmasta päästä. Lasku jatkui jo neljättä vuotta, sillä tavallisemmat lajit olivat edelleen lähes poikkeuksetta niukkalukuisia; ainoastaan ruskosinisiipi (*Plebeius eumedon*) ja hohtosinisiipi (*Polyommatus icarus*) runsastuivat edellisestä kesästä, vaikka jälkimmäisen ruutumäärä oli edellisessä tavoin 2000-luvun pienimpiä. Juolukka- ja hopeasinisiiven (*Polyommatus amandus*) ruutu- ja yksilömäärät jäivät niin ikään ennätyskellisen pieniksi, sillä kumpaakin on ilmoitettu viimeksi yhtä vähän vuonna 1993. Pohjoisessakin oli hiljaista, sillä Lapin neljästä eliomaakunnasta (*Lkoc, Lkor, Le, Li*) kirjattiin vain viisi lajia: juolukkasinisiipi viidestä, paatamasinisiipi (*Celastrina argiolus*) kahdesta ja hohtosinisiipi, ketosinisiipi (*Plebeius idas*) sekä tundrasinisiipi (*Plebeius glandon*) kukin yhdestä ruudusta. Harvinaisemmista lajeista kuului hieman myön-

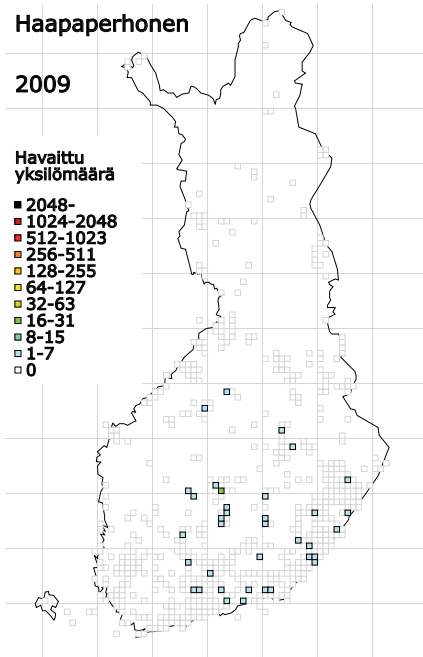
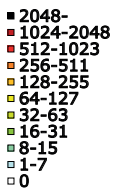
TUULA MERTANEN

Isokultasiivestä (*Lycaena dispar*) kertyi kolme havaintoa kahdesta ruudusta Kaakkois-Suomessa. Tämä koiras kuvattiin 15.7.2009 Imatran Karhumäellä.

Haapaperhonen

2009

Havaittu yksilömäärä

Kuva 3. Figure 3. Vähälukuinen haapaperhonen (*Limenitis populi*) jäi seurannassa edellisen kerran alle sadan yksilön vuonna 1997. Laji kirjattiin perinteisesti vahvimman esiintymisalueen ulkopuolelta vain muutamasta ruudusta Keski-Pohjanmaalta. Sama kehitys suunta on nähtävissä myös mm. pihlajaperhosella.

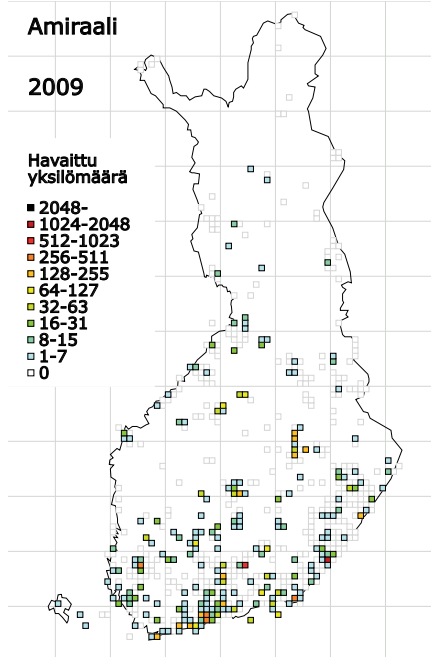
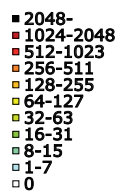
teisempää: edellisenä kesänä havainnoitua jäänyt pikkusinisiiپی oli nyt neljän ruudun perusteella runsas, *St* Säskylän harjusinisiiپیکanta (*Scolitantides vicrama*) vahvistui ja kannusinisiiپی (*Cupido argiades*) palasi seurantaan vuoden tauon jälkeen *Kb* Kesälahdelta.

TÄPLÄPERHOSIA voidaan kiittää päiväperhoskesän pelastamisesta: ilman reilua kymmentä lajia tuloksena olisi ollut vain 23 yksilöä havaintopäivää kohti, minkä alle on jäänyt vain aloitusvuosi 1991. Heikon kesän merkit näkyivät tässäkin joukossa muutamilla lajeilla, sillä suruvaippa (*Nymphalis antiopa*) ja varsinkin vanhoille alueille vetäytynyt haapaperhonen (kuva 3) olivat vähissä. Samaa ei todellakaan voinut sanoa ohdakeperhosista, joita ilmoitettiin keskiarvoon verrattuna lähes 17-kertainen määrä ennätysellisen monesta ruudusta. Nokkosperhonen ei yltänyt ihan samaan, sillä edellisestä kesästä kolminkertaistunut yksilömäärä jäi hieman kesän 2002 huipusta. Myös neitoperhosen nousu kiihtyi samaa tahtia ja amiraaleja (*Vanessa atalanta*) ilmoitettiin lähes 2000-luvun ennätysmäärä (kuva 4). Liuska- ja karttaperhosen (*Araschnia levana*) yksilömäärätkin ylittivät selvästi keskiarvon, vaikka jälkimmäinen hie-

Amiraali

2009

Havaittu yksilömäärä

Kuva 4. Figure 4. Ohdakeperhosten vaellus jätti varjoonsa amiraalin (*Vanessa atalanta*), jonka yli 8000 yksilöä 221 ruudusta *Lkor* Sodankylään asti kuuluivat nekin seurantahistorian suurimpiin.

man väheni edellisestä kesästä. Häiveperhonen (*Apatura iris*) vankisti asemiaan kaakkoisrajalla ja läntisellä Uudellamaalla, mutta pikkuhäiveperhonen (*Apatura ilia*) mainittiin edellisestä kesästä vain kahdesta Uudenmaan ruudusta (*N* Tammisaari, *N* Vantaa). Mukava määrä isonokkosperhosia (*Nymphalis xantho-*

Seurantaan vuonna 2009 tietoja lähettäneet. (H) = tiedot pääosin Hatikasta, (S) = osallistuneet SYKE:n linjalaskennan kautta.

Aaltio Jari, Aalto Ari, Aaltonen Matti (H), Ahola Matti, Alatalo Jarkko (H), Alatalo Liisa, Alava Seppo, Alestalo Olli, Alestalo Pekka, von Bagh Peter, Colliander Hans, Cygnel Mats (S), Eerikko Riitta, Elfving Olli, Elo Olli (S), Eronen Jarmo, Fernelius Lars-Erik, Glader Christer, Glader Johanna, Haavikko Anja, Hakalisto Arja, Hamunen Paavo, Heikura Mikko, Heino Ella, Heinonen Pentti, Helastie Ilkka, Helin Isto, Heliölä Janne (S), Holmberg Mia, Holmiluoto Ari (H), Horneman Risto, Hotanen Riitta, Huhtanen Jarmo, Hyttinen Erkki, Hyttinen Mika, Hyttinen Kaarina, Hyttinen Reijo, Hyvärinen Hasse (H), Hyvärinen Liisa, Hyvärinen Seppo (H), Iipponen Matti, Itämies Arja, Itämies Juhani, Jantunen Juha, Jarva Leena, Juutilainen Ilmari, Järvinen Orvo, Kaasinen Pirkko, Kajalo Ilkka, Kallio Erkki, Kankaansivu Juha, Karhu Ali (S), Karjalainen Raimo, Karttunen Mika, Kastu Merja, Kaunisto Aki (S), Kelo Jorma, Kelo Marko, Keltanen Seppo, Kenttä Reijo, Kero Inkeri, Kitunen Matti, Klemetti Teemu, Knuutila Marko (H), Kohonen Leo, Koivikko Elisabet, Koivikko Matti, Koivumäki Kaija, Kokkonen Kirsti, Kontiokari Seppo, Koponen Juha, Korhonen Juha, Koskela Vesa, Koskinen Janne (H), Koskinen Toivo (S), Kotanen Esa (H), Kujala Pasi, Kulmala Kari, Kunttu Panu (H), Kuokkanen Matias (S), Kuosmanen Antti, Kuronen Ilpo, Kuussaari Mikko, Käppi Anu, Laasonen Erkki, Laasonen Leena, Lahminen Olli, Laitinen Jarmo (S), Lautamäki Terttu (H), Lehtonen Ilari, Lehtonen Samuli, Leinonen Reima, Leinonen Mauri (H), Leppisalo Eila, Lindgren Sami (S), Lintervo Markku, Lohko Pentti, Luojus Harri, Luukkonen Lauri (S), Lääveri-Kenttä Merja, Löfgren Risto (H), Löfgren Seppo (H), Maaranen Elina (H), Madetoja Marita (H), Majakallio Piia, Majala Juha, Malinen Pekka, Malkio Harri, Marienberg Mauri, Martikainen Risto, Mertanen Tuija, Mikkola Kauri (S), Muinonen Arto (H), Mutanen Anttoni, Mutanen Marko, Mutanen Nestori, Myyrä Reijo (S), Mäkelä Samu, Mäkinen Merja, Mäkinen Jussi (H), Niemivirta Anu (H), Niemivirta Tarja (H), Nivamäki Jorma (H), Norrdahl Kai (H), Nupponen Pertti, Näppä Annikki, Ojalainen Pekka, Okkonen Harri (H), Paavilainen Anja, Paavilainen Pekka, Pajari Mika, Partanen Pekka, Patrikainen Jari, Patrikainen Jarmo, Paukkunen Juho, Pelkonen Mika, Pelletier Gun, Pelli Juuso (H), Peltonen Eero, Peltonen Elina, Penttilä Kari, Pietiläinen Heikki, Pietiläinen Mikko, Piipponen Markku, Piirainen Markus, Plester Leigh, Pohjalainen Seija (H), Poutanen Juho (H), Poutanen Terho (H), Pulli Timo, Pyhtilä Eeva, Pyyhtiä Jouni (H), Pyykkönen Tuula, Päivinen Jussi (S), Pöyry Juha (H), Rata Ilkka (H), Rata-Romakkaniemi Päivi (H), Raunio Anneli, Rikkonen Ari-Pekka (S), Romakkaniemi Risto (H), Ronkainen Jouni, Ruohomäki Kai, Ruohomäki Suvii-Heini, Ruokonen Toni (S), Rutanen Kaarina (H), Rytteri Aate (H), Rytteri Susu (H), Rönkä Helena (S), Saarinen Kimmo (H), Salin Tomi, Sallinen Tatu, Salonkoski Sami (H), Sappinen Juhani, Savikko Raija, Savikko Riitta, Savolainen Pekka, Schakir Ilhan, Sihvonen Harri, Snickars Börje (S), Sojamo Esa, Sormunen Juha, Styrman Reino, Sulkava Pertti, Sulkava Risto, Tahvanainen Kari, Telenius Päivikki (S), Teräs Anssi (S), Toikka Ari, Toivanen Jukka (H), Tuohimaa Jouni (H), Tuoreniemi Sirkka, Turja Eija, Turja Sauli, Uusipaavalniemi Pertti, Vaalivirta Sirkka-Liisa, Valanti Mirva (H), Valtonen Anu (H), Vanhanen Hannu, Vantunen Pekka (S), Varonen Kari, Viitanen Esko, Virtanen Laura (S), Vitikainen Tiina (H), Vuorinen Arto, Vuorinen Tupu, Äyräs Pirkko, Öhman Ossi.

JUHA JANTUNEN

Kesä 2009 ei suosinut sinisiiپی. Lehtosinisiiپیestä (*Aricia artaxerxes*) tietoja kertyi 58 ruudusta vain 309 yksilöä. Seurannassa yksilömäärä on ollut yhtä pieni vain vuonna 1994.

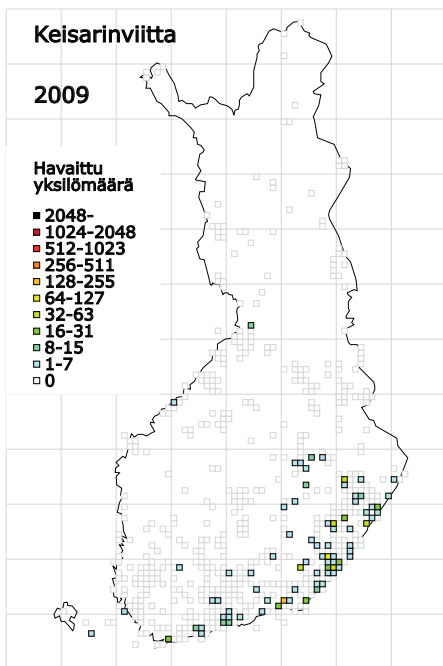
Loppukesän kukkapaikkoja hallinnut nokkosperhonen (*Nymphalis urticae*) oli pitkästä aikaa seurannan runsain yli 27 000 yksilöllä. Mitenköhän ensi kesänä, sillä edellisen ykköstilän (1994) jälkeen "nokulaisen" kannat romahtivat ja laji vajosi aina 26. sijalle asti vuonna 1998.

Kesällä 2009 angervohopeatäplän (*Brenthis ino*) runsaus nousi neljänneksen edellisestä kesästä. Tuloksena oli yli 8 000 yksilöä, joten ennuste lajin noususta yli 100 000 yksilön rajan toteutui komeasti.

melas) sekä kirsikkaperhonen (*Nymphalis polychloros*) oli päätenyt syöttirysiin Sa Lappeenrannan/Imatran alueella; jälkimmäisestä ilmoitettiin myös toinen yksilö *N Hangosta*.

HOPEATÄPLÄT nousivat hieman edellisestä kesästä, vaikka muutamaa lajia lukuun ottamatta jäivätkin keskimääräisistä yksilömäärästään. 2000-luvun pohjalukemia kirjattiin rahkahopeatäplälle ja jo toista vuotta peräkkäin rinne- (*Argynnis niobe*) sekä rämehopeatäplälle (*Boloria eunomia*). Jälkimmäisestä kertyi poikkeuksellisen niukasti havaintoruutuja kuten myös orvokkihopeatäplästä (*Argynnis aglaja*) ja pursuhopeatäplästä (*Boloria euphrosyne*). Edellisestä kesästä asemaan vankistivat eniten angervohopeatäplä (*Brenthis ino*), ketohopeatäplä (*Argynnis adippe*) ja keisarinviitta (*Argynnis paphia*). Edellisen kerran ketohopeatäplä on ollut selvästi orvokkihopeatäplää runsaampi vuonna 2002 ja keisarinviitta puolestaan oli hopeatäplistä ainoa, jolla sekä runsaus että havaintofrekvenssi ylittivät edellisen kymmenen vuoden keskiarvon (kuva 5). Helmihopeatäplän (*Issoria lathonia*) kaikki havainnot rajoittuivat Varsinais-Suomeen.

Kuva 5. Figure 5. Vaikka keisarinviittaa (*Argynnis paphia*) ilmoitettiin keskimääräistä useammasta ruudusta (79), laji näyttäisi peräytyneen monen muun tavoin pohjoisesta kohti Kaakkois- ja Itä-Suomen vahvimpiä esiintymisalueitaan.

VERKKOPERHOSILLE kausi oli yksi seurantahistorian heikoimmista. Kun jokaisen lajin sekä yksilö- että ruutumäärät jäivät edellisen kymmenvuotiskauden keskiarvoista, kaikki vähenivät jopa edellisestä sadekesästä ja täpläverkkoperhonen jäi tyystin havainnoita, ilonaiheita oli vaikea löytää. Mutta jotakin sentään: ratamoverkkoperhosen (*Melitaea athalia*) aikaisemmat seurantatiedot Inarin Lapis-ta rajoittuvat Suomen ja Norjan rajaseuduille (6 ruutua), mutta nyt lajia ilmoitettiin uudelta alueelta Li Utsjoen Mierosrovalta.

HEINÄPERHOSILLE jo edellinen kesä oli heikko ja suurin osa lajeista väheni edelleen. Tummapapurikolle kirjattiin jo toista kesää peräjälkeen vuosikymmenen pienin yksilö- ja havaintoruutumäärä eikä metsäpapurikko (*Pararge petropolitana*) jäänyt vastaavasta kauas. Havaintoruutuja kertyi selvästi tavallista vähemmän myös hietahinäperhosesta (*Hipparchia semele*), keltaniittyperhosesta (*Coenonympha pamphilus*) ja saraikkoniittyperhosesta (*Coenonympha tullia*). Hietahinäperhosen tulosta kuten tummahärnsilmän seurantahistorian pienintä yksilömääräkin selittänevät ainakin osaksi niukat havainnot Ahvenanmaalta. Toisaalta tumma-

Metsänokiperhosella (*Erebia ligea*) oli parempi esiintymisvuosi ja hyvä olikin, sillä yksilömäärä oli toiseksi suurin kahteen vuosikymmeneen. Ainakin kaakkoisrajalla kultapiiskuilla oli loppukesästä ajoittain melkoista tungosta.

Täpläpapurikon (*Pararge aegeria*) määrät jäivät seurannan keskiarvoista, mutta heinäperhosten joukossa se oli yksi harvoista, joka runsastui kesästä 2008.

härnsilmää ilmoitettiin jälleen kolmesta ruudusta kaakkoisrajan tuntumasta (*KI* Parikkala, *Sa* Lappeenranta) ja hietahinäperhosta edelleen *Ka* Kotkan ulkosaarilta. Keltaniittyperhosen ja idänniittyperhosen (*Coenonympha glycerion*) melkoiselle le-

vinneisyysaukolle Etelä-Pohjanmaalta Pohjois-Karjalaan ja Kainuuseen ei edelleenkaan löytynyt täyttäjää. Myönteisessä mielessä heinäperhosista voidaan nostaa esiin erityisesti metsänokiperhonen, jonka yksilömäärä odotusten mukaisesti mo-

ninkertaistui edellisestä kesästä. Pohjoisessa ruijannokiperhonen (*Erebia polaris*) ilmoitettiin ratamoverkkoperhosen ohella uudelta alueelta Li Utsjoen Mierosrovalta. Rämekylmänperhosen (*Oeneis jutta*) väärän vuoden havainnot saivat nekin jatkoa, kun *Sb* Haukivuorelta tavattiin kolme yksilöä.

Osallistu juhnavuoteen perinteisesti tai uudistuneen Hatikan kautta

Vähintään 40 päiväperhoslajin ruutujen määrä nousi hieman edellisvuodesta 32 ruutuun (taulukko 3), mikä jäi edelleen selvästi tavanomaisesta (45). Eniten näitä ruutuja kertyi Etelä-Savosta (8) ja Uudeltamaalta (7), mutta kolmen uuden painopiste oli Etelä-Hämeessä (*N* Artjärvi, *Ta* Kärkölä, *Ta* Kuhmoinen). Vähintään 50 lajiin päästiin viidessä ruudussa. Näistä *Kb* Kesälahti ei luopunut ykköspaikastaan, vaikka *Sa* Imatra/Lappeenranta kipusikin jo aivan tuntumaan. Yksilömäärien ykköstilän säilytti *St* Säköylä tällä kertaa lähes 22 000 päiväperhosen voimin.

Kesällä 2010 on juhlan paikka, sillä seuranta on jatkunut yhtäjaksoisesti 20 vuotta. Melkoinen määrä päiväperhosten harrastajia on ollut mukana alusta lähtien (ks. erillinen tietolaatikko). Päiväperhoslajistossa kahden vuosikymmenen aikana tapahtuneita muutoksia on tarkoitus valottaa kauden jälkeen erillisessä yhteenvedossa, mutta myös perinteinen vuosiraportti on luvassa Baptrian lukijoille. Kaikille avoin päiväperhosseuranta siis jatkuu entiseen malliin kesällä 2010. Missä tahansa Suomessa tehdyt havainnot sopivat mukaan, jos niistä ilmenevät yhtenäis-

koordinaattiruutu (10×10 km), havaintovuosi, havaintopäivien määrä sekä havaintujen lajien laskettu tai arvioitu yksilömäärä.

Huom. seuraavaan katsaukseen ja 20-vuotiskoosteeseen ehtivät tiedot, jotka palautetaan 3.12.2010 mennessä.

Havainnot voi toimittaa perinteisillä paperilomakkeilla tai sähköisesti Etelä-Karjalan Allergia- ja Ympäristöinstituuttiin, tai ne voi tallentaa itse suoraan päiväperhostietokantaan. Ohjeet löytyvät seurannan sivuilta www.luomus.fi/nafi, jossa voi tutustua tarkemmin mm. lajien levinneisyyskarttoihin. Suomen ympäristökeskuksen maatalousympäristöjen linjalaskentaan lähetettyjä havaintoja ei tarvitse (eikä saa!) palauttaa valtakunnalliseen seurantaan. Antoisia ja aurinkoisia kesäpäiviä päiväperhosten parissa!

Kiitokset

Lämmin kiitos kaikille vuonna 2009 seurantaan päiväperhostietoja lähettäneille ja tietokantaan tallentaneille. Kiitos myös Janne Heliölälle SYKE:n linjalaskentatietojen toimittamisesta, Tapani Lahdelle perhosseurantaohjelman sekä verkkotallennuksen kehitystyöstä, Juha Jantuselle ja Tuija Mertaselle valokuvista sekä Panu Välimäelle muiden päiväperhostiedonantojen kokoamisesta. Käsikirjoituksen viimeistelyssä avustivat Juha Jantunen, Jari Kaitila ja Panu Välimäki. Ympäristöministeriö on tukenut seurantaan vuonna 2009.

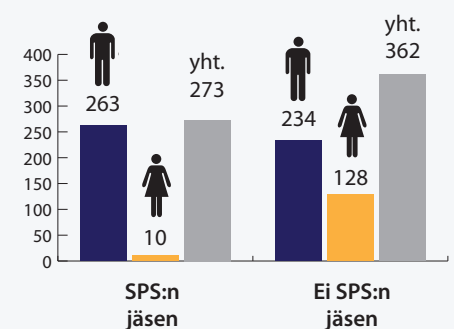
Lajia species	Maakunta/kunta (ruutu) Province/Community (10×10 km)	Lajia species	Maakunta/kunta (ruutu) Province/Community (10×10 km)
55	<i>Kb</i> Kesälahti (686:365)	44	<i>Sa</i> Savonlinna (686:359)
54	<i>Sa</i> Joutseno/Imatra (678:359)	43	<i>Ta</i> Kuhmoinen/Längelmäki (683:38)
52	<i>Sa</i> Ruokolahti/Imatra (679:360)	42	<i>Kb</i> Rääkkylä (691:64)
50	<i>Sa</i> Ruokolahti (680:358)		<i>N</i> Sipoo/Helsinki (668:339)
	<i>Kb</i> Liperi (694:361)		<i>Ta</i> Kuhmoinen (684:39)
49	<i>Ka</i> Vehkalahti (672:350)		<i>Sa</i> Lappeenranta (677:56)
	<i>Sb</i> Haukivuori (689:350)	41	<i>Sa</i> Mäntyharju (680:48)
48	<i>Sa</i> Savitaipale (678:353)		<i>N</i> Porvoo (669:42)
47	<i>N</i> Siuntio (667:334)		<i>N</i> Sipoo (670:40)
45	<i>Kb</i> Rääkkylä (691:363)		<i>Ta</i> Orivesi (683:35)
	<i>Ta</i> Kärkölä (675:340)	40	<i>St</i> Säköylä (677:25)
	<i>Kb</i> Kitee/Tohmajärvi (689:367)		<i>Ab</i> Laitila (676:21)
	<i>N</i> Hyvinkää (672:338)		<i>N</i> Artjärvi (674:45)
44	<i>Ab</i> Perniö (667:328)		<i>N</i> Loviisa/Ruotsinpyhtää (670:46)
	<i>Sb</i> Kuopio (698:355)		<i>Ta</i> Kärkölä (674:40)
	<i>Ta</i> Hämeenkoski (677:340)		<i>Sa</i> Kerimäki (687:61)

Taulukko 3. Havaintoruudut (10×10 km), joista ilmoitettiin vähintään 40 laji vuonna 2009. Saman lajimäärän ruudut on järjestetty päiväperhosten runsauden (yksilöä/päivä) mukaan alenevasti. | **Table 3.** All 10-km quadrats with at least 40 butterfly species observed in 2009.

Seuranta elää edelleen vahvasta harrastajajoukosta

Valtakunnallinen päiväperhosseuranta alkoi vuonna 1991. Ensimmäisenä kautena tietonsa antoi 37 henkilöä 61 havaintoruudusta. Kaikkiaan 74 lajista kertynyttä 19 857 yksilöä pidettiin varsin mukavana saaliina uudelle tiedonkeruuhankkeelle. Tuolloin tuskin kukaan uskalsi toivoa, että seuranta elää ja voi hyvin vielä 20 vuotta myöhemmin. Nyt mukana on vuosittain jo lähemmäs 200 henkilöä ja havaintomäärät ovat lähes kymmenkertaistuneet. Tietoja kertyy keskimäärin yli 500 havaintoruudusta ja lämpenevien kesien myötä yksilömäärätkin ovat kivunneet säännöllisesti yli 200 000 perhoseen kesässä. Vuosiraportissa painopiste on ollut vahvasti perhosissa, mutta siitä ei päästä mihinkään, etteikö seuranta hengittäisi vain ja ainoastaan suuren vapaaehtoisten joukon turvin. Tämä kirjoitus on tarkoitettu kiitokseksi kaikille Teille, jotka olette seurantaan kahden vuosikymmenen saatossa osallistuneet!

KUVA 1. Valtakunnalliseen päiväperhosseurantaan osallistuneet sukupuolen ja Seuran jäsenyyden mukaan luokiteltuna.

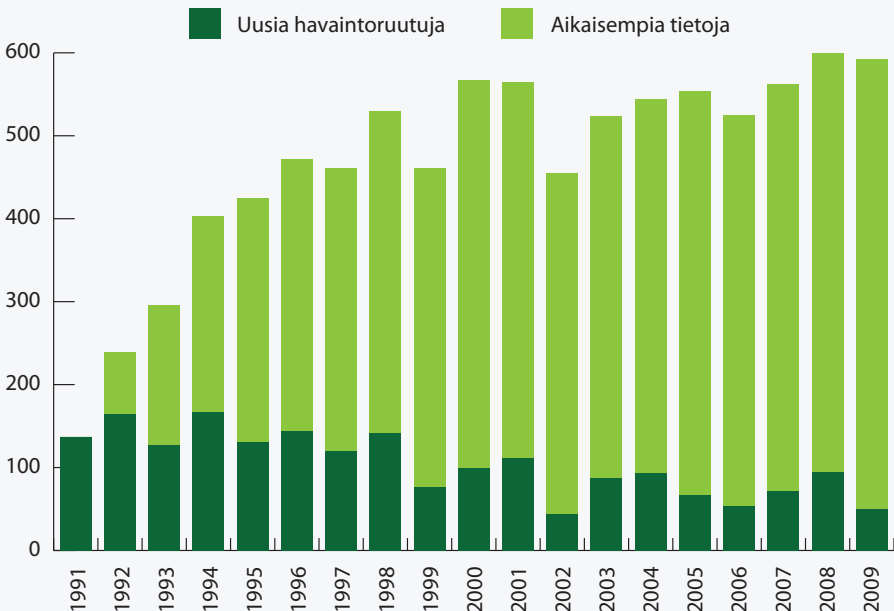
Tähän mennessä päiväperhoshavaintoja on ilmoittanut kaikkiaan 635 henkilöä. Havaintolomakkeiden ja -päivien määrissä mitaten henkilövastaajien ykköseksi nousee Jarmo Huhtanen, jonka saldona on huimat 3 000 havaintopäivää ja niiden tuloksena peräti 280 000 perhosta! Kärkijoukkoihin kuuluvat myös yli 100 000 perhoseen yltänyt Ossi Öhman sekä Pekka Malinen ja Juha Jantunen. Hieman reilu sata henkilövastaajaa on rikastuttanut seuranta-aineistoa yli 10 000 perhosella.

Perinteisemmistä perhoshankkeista poiketen myös naiset ovat olleet alusta lähtien aktiivisesti mukana. Havaintomääriltään ykkösenä on tällä hetkellä Anu Valtonen reilulla 1 200 havaintopäivällä ja 54 000 yksilöllä. Perhostutkijain Seuran jäsenkunnassa naisten osuus taitaa olla vain muutamia prosentteja, mutta päiväperhosten perässä heitä on ollut peräti viidenes (kuva 1). Seurannan kautta Seuraan on päätenyt myös uusia miesjäseniä, sillä NAFI-vastaajista reilu puolet ei aloitusvuonna ollut SPS:n jäsen.

Muutaman alkuvuoden jälkeen seurannan osallistujamäärät vakiintuivat nopeasti. Toki enemmänkin mahtuisi mukaan, mutta nykyisillään pärjätään. Kuvasta 2 käy kuitenkin ilmi, että 2000-luvulla varsin vakaan tason taustalla on reilu parikymmentä uutta vastaajaa joka vuosi. Se on sinällään suuri määrä, lähes 10 % osallistujista. Tämä kertoo aktiivisen ja laajamittaisen tiedottamisen tarpeesta. Parhaana esimerkkinä on edelleen vuosi 1998, jolloin Suomen Luonto -lehdessä seurantaesittelevän kirjoituksen myötä osallistujajoukko kasvoi enemmän (69) kuin milloinkaan. Vuosien saatossa tiivistynyt yhteistyö Suomen ympäristökeskuksen linjalaskentaan perustuvan maatalousympäristöjen päiväperhosseurannan kanssa on varmasti hyödyttänyt molempia, vaikka se näyttäisiinkin laskeneen seurannan henkilövastaajien määrää. Mahdollisuus osallistua suoraan netin kautta antaa todennäköisesti lisäpotkua seuraaville vuosille. Vuonna 2008 käyttöön otettu Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämä Hatikka-tietokanta antoi ensimmäisen vuoden tulokseksi 71 lajia ja reilu 19 000 perhosta — melkein samat luvut kuin seurannan aloitusvuonna 1991!

Uusista vastaajista on jo ehtinyt muotoutua matkan varrella seurannan konkareita. Esimerkiksi edellä mainittujen vuonna 1998 aloittaneiden joukosta noin joka neljäs ilmoitti päiväperhoshavaintonsa edelleen kuluneena kesänä. Sitoutuminen kymmeneksi vuodeksi on huomionarvoisen suoritus. Tähän mennessä kaikilta 19 vuodelta havaintoja on kertynyt 14 henkilöltä, joista seitsemän nimeä — Seppo Kontiokari, Antti Kuosmanen, Pekka Malinen, Risto Martikainen, Juhani Sappinen,

KUVA 2. Seurantaan osallistuneiden määrät vuosina 1991–2009.

KUVA 3. Seurannan havaintoruutujen (10×10 km) määrät vuosina 1991–2009.

Kari Tahvanainen, Esko Viitanen — löytyy kaikkien aikojen ensimmäisestä seuranta-raportista. Monet seurantaan myöhemmin liittyneistä ovat siis kaivelleet muistiinpanoistaan tietoja aikaisemmilta vuosilta aina vuoteen 1991 asti. Jos annetaan muutama välivuosi anteeksi, vähintään 15 päiväperhoskesä on seurantalistalla 66 henkilöllä (10 %). Valitettavasti joka kolmas seurantaan osallistuneista on ollut mukana vain yhden vuoden ja kaksi–kolme vuottakin on aika tavallinen rupeama, mutta sen jälkeen linja tasoittuu. Jos siis kolmen vuoden kuherruskausi sujuu hyvin, meillä on mahdollisuus nauttia vastaajan tiedoista pitkään! Havaintoruudut ovat lisääntyneet yhtä jalkaa osallistujamäärien kanssa (kuva 3). Vuodesta 1998 lähtien vuosiraportit

ovat vain muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta perustuneet vähintään 500 yhtenäiskoordinaattiruutuun (10×10 km). Uusien ruutujen osuus vuositasolla on niin ikään huomattava, keskimäärin jopa 20 %. Vuoden 2001 jälkeen ei enää ole saavutettu sataa uutta ruutua, vaikka niitä riittää vielä lähes pari tuhatta. Vuoden 2009 jälkeen seurannan havainnot kattavat melko tarkasti puolet Suomen pinta-alasta, joten toinen puolisko jättää vielä reilusti tavoiteltavaa seuraaville 20 vuodelle. Etelä ja pohjoinen ovat edelleen tyystin eri maata, sillä Oulun eteläpuolelta suurempia aukko-paikkoja löytyy vain Haapajärven–Kajaanin väliltä, Seinäjoelta itään Hämeen ja Savon pohjoisimpiin osiin sekä eteläisimmillään Mikkelin ja Jyväskylän välialueilta. Sen si-

jaan Pohjois-Suomesta satunnaiset havainnot mistä tahansa tunnetuimpien perhospaikkojen ulkopuolelta ovat suurella todennäköisyydellä uusia seuranta-ruutuja.

Vuonna 2009 suurin osa perhostiedoista tuli edelleen alusta lähtien käytössä olleilla paperisilla perhoslomakkeilla, osa tosin sähköpostin liitteenä. Erilaisia Excel-taulukkoja ja omia listauksia on niinkään tullut hiljalleen kasvavia määriä. Näiden molempien merkitys tulee kuitenkin hiipumaan samalla kun verkkosovelluksia kehitetään tietojen syöttämistä, tulosten analysointia ja niiden esittämistä helpottamaan. Vuonna 2009 Hatikan kautta ilmoitettiin jo lähes 45 000 perhosta. Tietojen kokoaminen useista eri lähteistä ei käytännössä ole aiheuttanut ongelmia, mutta ainoa hankaluus on oikeastaan havainnoitsijoiden listaaminen — siis juuri se, mihin seuranta nojaa ja mitä useimmat tietojään lähettäneet edelleenkin kaipaavat: omaa nimeä lehdestä. Saattaa olla, että tulevina vuosina päiväperhosseurannan vastaajien nimiä ei ehkä näy niinkään pienellä präntillä kuin tähän asti, mutta siitä huolimatta kannattaa muistaa: ilman Teitä ei ole valtakunnallista päiväperhosseurainta!

Uusi digitekniikka on innostanut myös naiset päiväperhosseurantaan. Perinteinen haaviminen on edelleen enemmän miesten heiniä!

JUHA JANTUNEN

Kimmo Saarinen

Päiväperhosvuosi 2009 — poimintoja tietokannasta

Kirjoittajan osoite — Author's address:

Panu Välimäki, Simeonintie 3, 90410 Oulu, e-mail: panu.valimaki@oulu.fi

Päiväperhoskausi huhtikuulta lokakuulle

Päiväperhoskausi alkoi maaliskuun loppupuolella, jolloin ensimmäiset neitoperhoset (*Nymphalis io*) (N Vantaa 29.3.) ja nokkosperhoset (*Ab Kemiönsaari* ja *Perniö 31.3.*) heräilivät. Enemmälti aikuistalvehtijoita havaittiin huhtikuun toiselta viikolta lähtien, kun sitruunaperhoset (*Gonepteryx rhamni*) (*Ab Salo, Vihti, Kaarina ja Kemiönsaari 11.4.*), suruvaipat (*Nymphalis antiopa*) (*Ab Salo ja Kaarina; Ka Kotka 11.4*) ja herukkaperhoset (*Nymphalis c-album*) (*Ab Rusko 12.4.*) aloittivat lentonsa. Kotelotalvehtijoista ensimmäisenä ilmestyivät lanttuperhonen (*Pieris napi*) (*Ab Vihti 23.4.*), kangasperhonen (*Callophrys rubi*) (*Ab Lohja, Parainen ja Turku 24.4.*) ja paatsamasinisiipi (*Celastrina argiolus*) (*Ab Salo 28.4.*). Eniten havaintoja ilmoitettiin kolmelta juhannuksen jälkeiseltä viikolta. Kesälomat ehkä vaikuttivat ilmoitusaktiivisuuteen, mutta suurimmat yksilömäärät havaittiin vasta heinä–elokuun taitteessa. Suurin yksilörikkaus osui sääolosuhteiltaan edullisimpaan sääjaksoon. Päiväperhoskausi lopui ehkä hieman viime vuosia tottua aikaisemmin. Viimeiset kotimaiset lajit, jotka eivät talvehdi aikuisena havaittiin lokakuun alkupuolella: helmihopeatäplä (*Issoria lathonia*) (*Ab Kemiönsaari 1.10.*), pikkukultasiipi (*Lycaena phlaeas*) (*Ab Korppoo 1.10.*), lanttuperhonen (*Ab Turku 10.10.*). Totutuskausi päättyi kesäviipyjien [naurisperhonen (*Pieris rapae*) (N Espoo 3.10.), kaaliperhonen (*P. brassicae*) (N Espoo 8.10.)] ja aikuistalvehtijoiden [nokkosperhonen (*Ta Asikka 16.10.*)] myöhäisiin havaintoihin.

Päiväperhoste(lijoide)n alakulo jatkui

Yleisvaikutelmaltaan kesän säät tuntuivat edellisen vuoden ankeuden jälkeen vähintään kohtuullisilta. Päiväperhoshavaintoja kertyi yhteensä 13 381 ja peräti 10 maakunnasta havaintoja ilmoitettiin enemmän kuin koskaan. Ainoastaan Väli-Suomesta (*Tb, Om, Oba ja Ks*) sekä toisaalta Ahvenanmaalta ja Inarin Lapista havaintoja ilmoitettiin 2000-luvun keskivertovuosia vähemmän. Huomattavasta havainnointiponnistuksesta huolimatta merkittävät havainnot jäivät vähäisiksi. Aikaisempien vuosien levinneisyysrajojen rikkojista pihlajaperhonen (*Aporia*

crataegi), haapaperhonen (*Limenitis populi*) jatkoivat jo pari edellistä kautta jatkunutta vetäytymistään kohti 1990-luvun esiintymisalueitaan. Lisäksi keisarinviihta (*Argynnis paphia*) vaikuttaa vuoden 2009 havaintojen perusteella menetettäneen asemaansa esiintymisalueen pohjoisrajalla, vaikka edellisenä vuonna tilanne näytti vakiintuvan. Edellä mainitut kolme lajia olivat suhteellisen tavallisia 2000-luvun alkuvuosina Etelä-Lappia myöden, mutta vuonna 2009 pohjoisimmat havainnot lajinimien mukaisessa järjestyksessä ilmoitettiin *Sb* Iisalmelta, *Sb* Siilinjärveltä ja *Sb* Juankoskelta. Samoihin aikoihin edellisten runsastumisen kanssa Suomeen kotiutumassa olleista lajeista kuusamaperhonen (*Limenitis camilla*), etelänhopeatäplä (*Agrynnis laodice*) ja muista ”isoista nokkosperhosista” poiketen valkotäplänokkosperhonen (*Nymphalis vaualbum*) jäivät kokonaan havaitsematta. Myös 2000-luvun kestopomenestyjän karttaperhosen (*Araschnia levana*) esiintymiskuva poikkesi edellisistä vuosista. Esiintymisalueen yhtenäisyys pirstaloitui ja havaintoja ilmoitettiin kahdelta erilliseltä alueelta — Lounais-Suomesta ja Pohjois-Karjalasta. Yksittäishavaintoja näiden alueiden ulkopuolelta kertyi vain *St* Porista ja *Sb* Juankoskelta.

Sinisiivet ja jotkin yksittäiset lajit olivat hyvin esillä

Sinisiivet (Lycaenidae) vaikuttivat ryhmänä menestyneen vähintään kohtalaisesti. Satunnaisuonteista ranskansinisiipeä (*Cupido alcetas*) ja Säskylänharjun sotilasalueella esiintyvää harjusinisiipeä (*Scolitantides vicrama*) lukuun ottamatta kaikki lajit tulivat havaituiksi — monet levinneisyysalueidensa äärihaldoilla. Tästä esimerkkinä ovat hyvin harvinaisena Oulun seudulla kaksipolvisen kannan ääriarajoilla esiintyvä pikkukultasiipi *Oba* Oulunsalosta sekä ketokultasiipi (*Lycaena hippothoe*) *St* Pungalaitumelta. Harvinaisemmista lajeista pikkusinisiipeä (*Cupido minimus*) ilmoitettiin muutaman hiljaisemmän vuoden jälkeen jälleen runsaasti vanhoilta vahvoilta paikoilta *Ta* Heinolasta, muurahais-sinisiipeä (*Glaucopsyche arion*) *Kb* Liperistä ja *Sa* Taipalsaarelta sekä isokultasiipeä (*Lycaena dispar*) kolmantena vuotena peräkkäin samalta paikalta *N* Hangosta. Yhtenä merkkitapauksena voidaan pitää myös kalliosinisiiven (*Scolitantides orion*) havaitsemista lähes kaikilta tunnetuilta esiintymisalueiltaan (*Ab* Kemiönsaari ja Lohja; *N* Siuntio ja Lohja; *Sa* Rantasalmi ja Savonlinna; *Ta* Kouvola) samana vuotena. Myös virnasinisiiven (*Glaucopsyche alexis*) hyvä jakso sai jatkoa, koska lajia ilmoitettiin vuonna 2009 todennäköisesti laajemmin kuin koskaan (*Ab*: 70 exx., *N*: 4 exx., *Sa*: 6 exx., *Ta*: 3 exx.), mutta toisen aiemmin huolestuneisuutta herättäneen lajin huhtasinisiiven (*Plebeius nicias*) havainnot jäivät edelleen vähiin. Vuonna 2009 lajia ilmoitettiin vain *Oa* Kurikasta ja *Obb* Torniossa, jälkimmäisestä paikasta kuitenkin poik-

keuksellisen runsaasti (>200 exx.).

Edellä mainittujen lajien lisäksi myös muutamista muista lajeista kertyi huomionarvoisia havaintoja. Keltätäplähiipijä (*Cartrocephalus palaemon*) tavattiin kautta aikain toisen kerran Laatokan Karjalasta Parikkalasta ja lisäksi yhdeltä paikalta viime vuosien esiintymisalueen ulkopuolelta Sa Rantasalmella. Omien havaintojeni perusteella laji vaikuttaa suosivan pienipiirteisiä ja -alaisia sekä kosteapohjaisia metsän ympäröimiä niittyjä, jotka ainakin Pohjois-Pohjanmaalla kasvavat suhteellisen herkästi umpeen erityisesti pajukon levittäytymisen seurauksena. Umpeenkasvun edetessä laji sinnittelee hyvin pienissäkin aukko paikoissa, mutta lopulta häviää. Oulun seudulla monet entiset esiintymispaikat ovat hävinneet viimeisen 10 vuoden aikana.

2009 — täpläperhosten vuosi

Täpläperhoset (Nymphalidae) olivat poikkeuksellisen näkyvässä osassa vuoden 2009 päiväperhoshavainnoissa. Ohdakeperhonen (*Vanessa cardui*) oli epäilemättä yksi runsaimmista päiväperhosista (1 278 havaintoa, 7 332 yksilöä). Laji saapui Suomeen toukuussa ja levittäytyi nopeasti läpi koko maan pohjoisinta Lappia myöten. Myös amiraalilla (*Vanessa atalanta*) oli hyvä vuosi (853, 8 762). Havaintojen valossa amiraali oli siis jopa hivenen ohdakeperhosta runsaampi, mutta havaintoaineisto tuskin heijastaa lajien todellista lukumääräsuhdetta. Heinä- ja elokuun taitteessa kotimaassa kehittyneen sukupolven lentoaikaan ohdakeperhosen runsaus häiritsi muiden perhosten havainnointia, mutta amiraali jäi selvästi edellisen varjoon. Havaintoaineistoa vääristää todennäköisesti lajien erilainen pyydettävyys: amiraali tulee syöttärsiin, mutta ohdakeperhonen vain poikkeuksellisesti.

Kotimaisista täpläperhosista helmihopeatäplä (*Issoria lathonia*) on viime vuosina runsastunut pääesiintymisalueellaan Lounais-Suomessa tai vaihtoehtoisesti lajia on opittu etsimään täsmällisesti. Helmihopeatäplä esiintyy lähes yksinomaan orvokkeja kasvavilla kuivilla kalliolla tai vaihtoehtoisesti hiekkakuopissa (Timo Lehto, suull. tieto). Yksilöt eivät juuri harhaudu elinympäristöstään ja siksi laji jää helposti havaitsematta. Joka tapauksessa helmihopeatäplä ilmoitettiin selvästi ydinalueensa ulkopuolelta Ka Ylämaalta vuodelta 2009. Myös rinnehopeatäplän (*Argynnis niobe*) havainto Oa Kurikasta on huomionarvoinen: Etelä-Pohjanmaa sijaitsee lajin pohjoisella äärirajalla ja yleensä lajia tavataan Länsi-Suomessa vain aivan rannikolla. Ilahtuttavasti rinnehopeatäplä havaittiin myös selvästi sisämaassa Ta Hatulassa, vaikka sisämaahavainnot tavallisesti painottuvat selvästi Etelä-Hämeen itäpuolelle. Myös Itä-Suomessa rinnehopeatäplä menestyi hyvin, mistä kertovat lajin pohjoisimmat Itä-Suomen havainnot Kb Rääkkylästä ja Liperistä. Uusistulokkaista pikkuhäiveperho-

TIMO LEHTO

Päiväperhosille erityisesti syksy 2009 oli suotuisa — aurinkoisia päiviä oli tavanomaista enemmän mm. elo- ja syyskuussa. Lanttuperhosen viimeinen havainto tietokannassa on ilmoitettu päivälle 10.10., ensimmäisen ollessa jo 23.4. Näin ollen lentokautta kertyi lähes kuusi kuukautta.

nen (*Apatura ilia*) esiintyi edellisvuosien tapaan edelleen N Raaseporin ja Hangon välisellä alueella.

Heinäperhosista (Satyrinae) tummahärnsilmä (*Maniola jurtina*) havaittiin jo kuudetta vuotta peräkkäin KI Parikkalassa (2 exx.) ja lajin voidaan katsoa edelleen kuuluvan itäisen sisämaan lajistoon, vaikka 1990-luvulla vaikutti huomattavasti heikommalta. Vastaavasti myös hietahäiveperhosen (*Hipparchia semele*) kehityssuunta vaikuttaa edulliselta. Vuonna 2008 laji tavattiin Sa Imatralla. Vuonna 2009 ydinalueeseen verrattuna itäiset havainnot saivat jatkoa, joskin vähemmän epätavallisesti läheltä rantaviivaa NPorvoosta (11 exx.). Metsänokiperhonen (*Erebia ligea*) ilmoitettiin ensimmäistä kertaa Inarin Lapista (Li Inari, 100 exx.) ja lähes 20 vuoden ensimmäistä kertaa eteläisestä naapurimaakunnasta Lkor Pelkosenniemieltä. Mahdollisesti lajin esiintymisalue on laajentunut, mutta todennäköisemmin lajin esiintymisen näin pohjoisessa ei ole aiemmin tullut huomioiduiksi. Muita tavanomaisesta poikkeavia pohjoisia havaintoja edustaa herukkaperhosen maakunnan ensihavainto Lkor Pelkosenniemieltä.

Elokuu ja "isot nokkosperhoset" varastivat huomion

Perhosharrastajan päiväperhoskesän huiputetket sijoittuivat heinä- ja elokuun vaihteeseen, jolloin kirsikkaperhonen (*Nymphalis polychloros*) ja isonokkosperhonen (*N. xanthomelas*) saivat perhosharrastajat liikkeelle mahdollisesti muuten varsin keskikertaisen kesän innoittamina. Ensimmäiset yksilöt havaittiin heinäkuun viime päivinä [*N. polychloros*: Sa Imatra (26.7.) ja Joutse-

no (27.7.); *N. xanthomelas*: Sa Imatra (27.7.–6.8.)]. Ilmoitetut isonokkosperhoshavainnot (9 exx.) tulivat Etelä-Savosta Lappeenranta–Joutseno–Imatra-akselilta. Kirsikkaperhosia ilmoitettiin niukemmin (4 exx.), mutta havainnot jakautuivat laajemmalle alueelle. Yksilöitä havaittiin N Hangossa ja Sa Imatralla. Kummankaan lajin ilmoitetut yksilömäärät eivät poikkea muista 2000-luvun hyvistä vuosista, sillä kirsikkaperhosia on ilmoitettu parhaimmillaan 7 yksilöä (2000) ja isonokkosperhosia 14 yksilöä (2005). Tietääksemme vuoden 2009 havaintoja oli kuitenkin selvästi ilmoitettuja enemmän ja joka tapauksessa edeltävien vuosien selvä taantuma kääntyi noususuhdanteeksi. Nähtäväksi jää, pystyvätkö nämä lajit vakiintumaan.

Valkotäplänokkosperhosen (*Nymphalis vaualbum*) kohtaaminen tuntuu olevan 'kiven takana'. Kaudelta 2009 ei havaintotietokantaan lajia ilmoitettu, vaikka kahden muun ison nokkosperhosen (*N. polychloros* ja *N. xanthomelas*) pääsi useampikin harrastaja kohtaamaan.